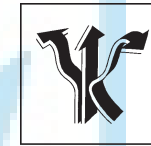

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“СОЦІОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ”
(для магістрів)**

МАУП

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Підготовлено доцентами кафедри організації самоврядування УАІСНС
В. В. Утвенком та І. М. Мищак

Затверджено на засіданні кафедри організації самоврядування
(протокол № 6 від 25.12.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Утвенко В. В., Мищак І. М. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Соціологія державної служби” (для магістрів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 54 с.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Соціологія державної служби” містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, зміст самостійної роботи з дисципліни “Соціологія державної служби”, питання для самоконтролю, вказівки до виконання та теми контрольних робіт, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Соціологія державної служби”	6
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Соціологія державної служби”	7
Список літератури	46

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп’ютерне верстання *О. Л. Тищенко*

Зам. № ВКЦ-4905

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротативний трафаретний. Ум. друк. арк. 3,3. Обл.-вид. арк. 2,43. Наклад
50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Становлення в Україні громадянського суспільства з переходом від забюрократизованої чиновницької моделі тоталітарного суспільства до відкритої демократичної системи державної служби, покликаної служити інтересам народу, вимагає ґрунтового науково-методологічного забезпечення та осмислення цього процесу. На сучасному етапі розвитку України реформування системи державного управління та державної служби є запорукою побудови громадянського суспільства.

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, яка сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися і займатися науковою роботою. Самостійна робота є основним засобом опанування навчального процесу студентами у вільний від занять час.

Метою самостійної роботи є сприяння якнайглибшому засвоєнню студентами знань із “Соціологія державної служби”, ознайомлення їх з основними поняттями дисципліни, глибокого вивчення теоретичних засад та практичних механізмів розвитку системи державної служби в контексті становлення громадянського суспільства в Україні. Крім цього, самостійна робота має розвивати в студентів індивідуальне пізнання вже відомих суспільству знань про державне управління та державну службу та пізнання державно-правових явищ шляхом здобування нових знань про державну службу, їх систематизації та узагальнення для підвищення ефективності державного управління, професіоналізму, стабільності, авторитету державної служби і державних службовців. Також методичні матеріали передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формування самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи є оволодіння студентами знаннями курсу соціології державної служби, засвоєння ними вітчизняного та зарубіжного досвіду з соціології державної служби; набуття і застосування практичних навичок у галузі державної служби; підвищення компетентності, порядності та професіоналізму нинішніх та майбутніх державних службовців; поліпшення управлінських послуг, які надаються державними службовцями виборцям — платникам податків, та поліпшення якості життя населення України. Крім

цього, завданням самостійної роботи з дисципліни є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та наукових робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Самостійна робота студентів з дисципліни “Соціологія державної служби” становить приблизно 63 % часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи студента з дисципліни “Соціологія державної служби” визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача. У пропонованих методичних рекомендаціях розглядаються форми самостійної роботи студентів, порядок організації та контролю самостійної роботи. Подаються основні питання з курсу дисципліни, питання для самоконтролю, теми рефератів, а також тестові завдання.

Процес становлення і розвитку системи державного управління в Україні та державної служби як складової громадянського суспільства потребує вирішення широкого кола питань, пов'язаних з будівництвом демократичної держави з ринковою економікою, розвинутою системою соціальних стандартів і гарантій для кожного її громадянина незалежно від місця проживання. Важлива роль у демократичній державі належить налагодженню ефективної системи державної служби на всіх рівнях, застосовуючи при цьому національний історичний та зарубіжний досвід. Впровадження демократичних засад в систему державного управління та державної служби потребує також подальшого правового і суспільного регулювання діяльності органів державної влади та управління, особливо на місцях.

У ході вивчення дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, предметом, об'єктом, метою, завданнями та функціями дисципліни, розглядають головні пріоритети соціології державної служби.

Всебічне засвоєння матеріалів курсу дає можливість студентам

знати:

- теоретичні основи соціології державної служби та особливості виникнення інституту державної служби;
- поняття, основні ознаки та механізми державної служби;
- соціальну природу державної служби;

34. Указ Президента України “Про стратегію реформування системи державної служби” від 14 квітня 2000 р. // Вісн. держ. служби України. — 2000. — № 1. — С.6–13.

35. Чарльз Ф. Едрейн. Сравнительный анализ политических систем. Эффективность осуществления политического курса и социальные преобразования: Пер. с англ. — М.: Инфра-М, Изд-во “Весь мир”, 2000. — 320 с.

18. *Василевський О. Л.* Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: Монографія. — К.: НІСД, 2001. — 242 с.
19. *Виханський О. С.* Стратегическое управление: Учебник. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Гардарики, 2000. — 296 с.
20. *Геєць В.* Соціогуманітарні складові перспектив переходу до соціально орієнтованої економіки України // Економіка України. — 2000. — № 2.
21. *Грінівецька Н. М.* Державна служба як соціальний інститут: проблеми концептуального аналізу. — К.: ТОВ “ФАДА, ЛТД”, 1999. — 31 с.
22. *Державна служба в Україні: Зб. нормат. актів.* — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 352 с.
23. *Державне управління в Україні: Централізація і децентралізація / Кол. авт.; Відп. ред. Н. Р. Нижник.* — К.: Вид-во УАДУ, 1997. — 487 с.
24. *Державне управління та державна служба: Словник-довідник / Уклад. О. Ю. Оболенський.* — К.: КНЕУ, 2005. — 480 с.
25. *Димитрова Л. М.* Соціологія управління та організацій. — К.: ІВЦ “Вид-во “Політехніка”, ТОВ “Ліра-К”, 2005. — 156 с.
26. *Дубенко С. Д.* Державна служба в Україні: Навч. посіб. — К.: Вид-во УАДУ, 1998. — 168 с.
27. *Іщенко М. П., Гаман П. І., Щирий В. І.* Державна служба: Навч.-метод. посіб. — Черкаси: Вид-во ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2009. — 148 с.
28. *Лазор О. Д., Лазор О. Я.* Державна служба в Україні: Навч. посіб. (публічна служба). — К.: Дакор КНТ, 2005. — 472 с.
29. *Малиновський В. Я.* Державна служба. Теорія і практика: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2003. — 160 с.
30. *Малиновський В. Я.* Державне управління: Навч. посіб. — Луцьк: Вежа, 2000. — 558 с.
31. *Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / Редколегія Ф. М. Рудич (голова) та ін.* — К.: Парламент. вид-во, 1998. — 352 с.
32. *Серьогін С.* Влада і державна служба. Історичний аспект: Навч. посіб. — К.: Основа, 1998. — 165 с.
33. *Указ Президента України “Про підвищення ефективності системи державної служби від 11 лютого 2000 р. // Вісн. держ. служби України.* — 2000. — № 1. — С. 15–16.

- витоки та розвиток державної служби як суспільного явища в країнах Стародавнього Сходу, Давній Греції та Риму;
- теорію і практику соціології державної служби в добу Середньовіччя та в Новий час;
- новітні концепції соціології державної служби;
- зарубіжні теорії соціології державної служби;
- витоки державного управління в Україні, уявлення про державну службу в контексті суспільного розвитку в добу Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, Литовсько-Польський період та добу Речі Посполитої;
- дослідження державної служби в контексті розвитку громадянського суспільства в Україні в козацько-гетьманській державі;
- соціологічні теорії державної служби в Наддніпрянській та Західній Україні в ХІХ — на початку ХХ ст. та в період Української революції 1917–1920 рр.;
- дослідження державної служби як соціального інституту в працях українських радянських суспільствознавців;
- розвиток соціології державної служби в новітній історії України;
- сучасні вітчизняні соціологічні концепції державної служби;
- перспективи розвитку державної служби в контексті проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні;
- загальнонаукові засади, методологічні проблеми та сучасні підходи до соціології державної служби;
- значення державної служби як суспільного та соціально-економічного інституту;
- особливості розвитку державної служби як культурного явища;

вміти:

- аналізувати державну службу як суспільне та соціально-економічне явище з позицій соціології;
- використовувати основні теорії та концепції соціології державної служби на практиці;
- застосовувати соціологічні методи дослідження при виробленні конкретних пропозицій з розвитку державного управління, місцевого самоврядування та державної служби.

Отже, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни “Соціологія державної служби” спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ предмета, а також застосування ними здобутих знань, вмінь і навичок на практиці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“СОЦІОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські (практичні) заняття	Самостійна робота студентів
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Теоретичні основи дисципліни “Соціологія державної служби”			
1	Державна служба, її виникнення та сутність	2		2
2	Предмет, основні завдання, цілі та функції соціології державної служби	2		2
3	Державна політика як цілеформувальний чинник діяльності державного апарату та державної служби. Соціальна природа державної служби	2		2
	Змістовий модуль II. Еволюція розвитку соціологічних уявлень про державну службу			
4	Розвиток соціологічних уявлень про державну службу в Стародавні часи		2	2
5	Теорія та практика державної служби Середньовіччя і Нового часу			5
6	Державне управління та державна служба в працях вітчизняних суспільствознавців	2		2
	Змістовий модуль III. Загальнонаукові засади соціології державної служби			
7	Наукові передумови виникнення теорії державної служби		2	2

2. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — 328 с.
3. Баршніков В. М., Маршавін Ю. М., Туленков М. В., Храмов В. О. Державне управління та державна служба: Навч. посіб. — К.: ІПК ДСЗУ, 2003. — 322 с.
4. Гамаль В. П., Чукаєва В. О. Державна служба. Курс лекцій. — Д.: Наука і освіта, 2002. — 314 с.
5. Державна служба в Україні: нормативно-правове регулювання: Навч. посіб. — Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2003. — 290 с.
6. Державна служба: організаційно-правові основи та шляхи розвитку / За заг. ред. В. А. Авер'янова. — К., 1999. — 223 с.
7. Желок Т. Л. Державна служба: Навч. посіб. — К.: Професіонал, 2005. — 288 с.
8. Закон України “Про державну службу” // ВВР України. — 1994. — № 11. — Ст. 50.
9. Закон України “Про місцеві державні адміністрації” // Голос України. — 1999. — 12 травня.
10. Киричук В., Тимциуник В. Історія державного управління в Україні: Навч. посіб. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 224 с.
11. Оболенський О. Ю. Державна служба: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2003. — 344 с.
12. Оболенський О. Ю. Державна служба: Підручник. — К.: КНЕУ, 2006. — 472 с.
13. Оболенський О. Ю. Державне управління та державна служба: сучасні напрями розвитку. — Одеса: АО Бахва, 2003. — 320 с.
14. Черноног Є. С. Державна служба: історія, теорія і практика: Навч. посіб. — К.: Знання, 2008. — 458 с.
15. Черноног Є. С. Державна служба в Україні: Навч. посіб. — Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2005. — 160 с.
16. Щёкин Г. В. Социальная теория и кадровая политика: Монография. — К.: МАУП, 2000. — 576 с.

Додаткова

17. Валевський О. Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу. Стратегія, механізми впровадження: Монографія. — К.: НІСД, 2001. — 242 с.

IV. Індивідуалізацією державного службовця є:

- а) вплив організаційної культури на працівника, прийняття ним норм поведінки;
- б) вплив працівника на організаційну культуру, відхилення його поведінки від норм;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

V. Знайдіть неправильну відповідь. Система підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців виконує такі функції:

- а) компенсаторну;
- б) адаптивну;
- в) аналітичну;
- г) перетворювальну;
- д) розвиваючу;
- е) контролюючу;
- є) прогностичну;
- ж) комунікативну;
- з) стимулюючу.

VI. Етикою державного службовця є:

- а) система норм поведінки, порядок дій і правил, взаємин і принципів у державно-службових відносинах, що являють собою сукупність найбільш придатних, глибоко усвідомлених і конкретизованих норм, які належать цьому суспільству і є нормами загальнолюдської моралі;
- б) моральні норми державного службовця;
- в) норми поведінки державного службовця в суспільстві;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

Література: основна [4; 6; 8; 9; 11–13];
[16; 18; 20]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления. Курс лекций. — 2-е изд., дополн. — М.: Омега-Л, 2004. — 584 с.

1	2	3	4	5
8	Основні концепції соціології державної служби			5
9	Методологічні проблеми та підходи до соціології державної служби	2		2
Змістовий модуль IV. Державна служба як суспільний та соціально-економічний інститут				
10	Державна служба як суспільний та організаційний інститут. Модель державної служби України та перспективи розвитку	2		2
11	Державна служба як економічний інститут	2		2
12	Державна служба як соціальний інститут		2	2
13	Державна служба як культурний інститут			4
Разом годин: 54		14	6	34

**ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“СОЦІОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ”**

Змістовий модуль I. Теоретичні основи дисципліни “Соціологія державної служби”

Тема 1. Державна служба, її виникнення та сутність

1. Сутність державної служби. Поняття “державна” та “державність”.
2. Громадянське суспільство, політична система та державне управління.
3. Держава добробуту та соціально орієнтована ринкова система.
4. Виникнення державної служби. Ознаки та інститути державної служби.
5. Державна служба як наука та навчальна дисципліна.
6. Методологія соціології державної служби. Методи дисципліни “Соціологія державної служби”.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття “державна служба”.
2. Що таке соціологія державної служби?
3. Які є ознаки державної служби?
4. Яке місце серед суспільних наук займає державна служба (соціологія державної служби)?
5. Охарактеризуйте методологію соціології державної служби.
6. Коли і де виникла державна служба?
7. Назвіть основні загальнонаукові методи соціологічних досліджень державної служби.
8. Назвіть основні конкретно-наукові методи дослідження державної служби.
9. Як виникли терміни “бюрократ” та “бюрократія”?
10. Назвіть основні теоретичні концепції соціології державної служби.
11. Що є об’єктом та предметом дисципліни “Соціологія державної служби”?
12. Назвіть основні засади соціологічної теорії державної служби.

Теми рефератів

1. Теоретико-методологічні засади дисципліни “Соціологія державної служби”.
2. Сутність та головні ознаки державної служби.
3. Державна служба в суспільно-політичній та соціально-економічній системах.
4. Виникнення інституту державної служби.
5. Методологія соціології державної служби.
6. Державна служба як наука та навчальна дисципліна.

Тестові завдання

I. Державною службою є:

- а) державний правовий і соціальний інститут, який здійснює в рамках своєї компетенції реалізацію цілей та функцій органів державної влади шляхом професійного виконання службовцями своїх посадових обов’язків і повноважень, що забезпечують взаємодію держави й громадян у реалізації їх інтересів, прав та обов’язків;
- б) публічно-правові відносини, що виникають між особами, які займають посади державної служби в органах державної влади та інших державних органах, в тому числі в їх апараті, та дер-

7. Чи може демократичне суспільство забезпечити бездоганну поведінку державних службовців?
8. Проаналізуйте досвід США у формуванні високих норм поведінки державних службовців.

Теми рефератів

1. Державна служба як культурний інститут.
2. Суспільне значення державної служби як культурного інституту.
3. Державна служба як культурний інститут у країнах Європи.
4. Суспільне значення державної служби як культурного інституту в США.
5. Державна служба як культурний інститут у країнах пострадянського простору: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Знайдіть неправильну відповідь. Державна служба як культурний інститут розглядається в таких аспектах:

- а) соціокультурна діяльність людини;
- б) соціально-економічна діяльність людини;
- в) ступені розвитку особистості;
- г) результати культурної діяльності людини.

II. Знайдіть неправильну відповідь. Соціокультурна діяльність людини включає такі сфери:

- а) економічну;
- б) політичну;
- в) художню;
- г) етнічну;
- д) релігійну;
- е) правову;
- є) екологічну.

III. Соціалізацією державного службовця є:

- а) вплив організаційної культури на працівника, прийняття ним норм поведінки;
- б) вплив працівника на організаційну культуру, відхилення його поведінки від норм;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

VI. Функція соціальної організації державної служби полягає у:

- а) внутрішній упорядкованості, узгодженості взаємодії більш-менш диференційованих та автономних частин цілого, що обумовлене його побудовою;
- б) сукупності процесів або дій, які ведуть до утворення і вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого;
- в) поєднанні людей, які сумісно реалізують деяку програму або мету та діють на основі певних процедур і правил;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

Література: основна [4; 6; 8; 9; 11–13];
додаткова [16; 18; 21]

Тема 13. Державна служба як культурний інститут

- 1. Поняття культурного інституту державної служби та його складові.
- 2. Формування культури державної служби в системі підготовки кадрів.
- 3. Особливості формування культури державної служби в системі перепідготовки та підвищенні кваліфікації державних службовців.
- 4. Етика державного службовця.
- 5. Зарубіжний досвід формування культури державної служби та можливості його застосування в Україні.

Питання для самоконтролю

- 1. Розкрийте сутність державної служби як культурного феномену.
- 2. У чому полягають особливості формування культури державної служби?
- 3. Що таке етика державного службовця?
- 4. Назвіть основні складові етики державного службовця.
- 5. Проаналізуйте європейський досвід етичних норм поведінки державних службовців.
- 6. У чому полягає вплив суспільства на покращення етичних норм державних службовців?

- а) жавою під час провадження цими особами (державними службовцями) на професійній основі діяльності щодо реалізації державно-владних повноважень з отриманням за це заробітної платні за рахунок коштів державного бюджету;
- в) професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну платню за рахунок державних коштів;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

II. Знайдіть неправильну відповідь. До основних рис державної служби належать:

- а) існування відокремлених служб і компетенції суворо визначеної у законах і правилах з метою зручності для прийняття рішень і контролю;
- б) захист статусу і компетенції службовців;
- в) обов'язки перед суспільством;
- г) чітка ієрархізація та виконання розпорядчих і виконавчих функцій;
- д) підбір кадрів на конкурсній основі;
- е) повне відокремлення державної служби від особистих якостей та характеристик, оскільки службовець не може бути власником своєї посади.

III. Держава – це:

- а) єдина універсальна організація в суспільстві, яка має владні повноваження, особливий апарат спеціалізованих агентів та відомств і охоплює все населення країни відповідно до її адміністративно-територіального поділу;
- б) організація політична, зумовлена, з одного боку, соціальною природою суспільства, з іншого – необхідністю виконання загальних для суспільства справ, однаково необхідних усім класам і соціальним прошаркам;
- в) політичний, соціальний інститут, найважливішою ознакою якого виступає публічна державна влада, яка може застосовувати державний примус;
- г) правильні відповіді "а" і "б";

- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Громадянське суспільство — це:

- а) вільне, демократичне, правове, цивілізоване суспільство;
- б) ринкове багатокладне суспільство зі змішаною економікою, суспільною ініціативою підприємництва, розумного балансу інтересів різних соціальних прошарків;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

V. Знайдіть неправильну відповідь. До основних інститутів державної служби належать:

- а) правовий;
- б) організаційний;
- в) виконавчий;
- г) економічний;
- д) культурний;
- е) соціальний.

VI. До основних принципів соціології державної служби належать:

- а) принцип об'єктивності наукового пізнання державної служби як суспільного інституту;
- б) принцип суб'єктивізму;
- в) принцип обґрунтованості пізнання державної служби;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

VII. Основними методами соціології державної служби є:

- а) загальнонаукові методи;
- б) конкретно-наукові методи;
- в) пізнавальні методи;
- г) математичні методи;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” і “г”;
- ж) усі відповіді правильні.

III. Соціальні інститути виконують у суспільстві функції:

- а) державного управління;
- б) соціального контролю;
- в) соціального управління;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Виступаючи елементом суспільної структури, державна служба має такі особливості:

- а) вона являє собою тільки властиву їй сферу професійної діяльності; усім своїм змістом, формами і методами ця діяльність спрямована на забезпечення виконання повноважень державних органів;
- б) як сполучна ланка між державою і громадянином державна служба покликана захищати права та інтереси громадян;
- в) державна служба як суспільне явище є чимось більшим, ніж діяльність державних службовців і органів управління;
- г) вона має соціальну орієнтацію, спрямовану на наближення конституційного ідеалу правової, демократичної держави до об'єктивної реальності;
- д) формуючи правосвідомість громадян, вона, разом із тим, виступає носієм належної моралі, моральних цінностей, орієнтує державних службовців і громадян на дотримання моральних норм, правил людського співжиття;
- е) правильні відповіді “а”–“в”;
- є) правильні відповіді “г” і “д”;
- ж) усі відповіді правильні.

V. Знайдіть неправильну відповідь. Соціальний характер функціонування державної служби виявляється у таких функціях:

- а) соціальної організації;
- б) соціальної інформації;
- в) адаптації;
- г) виховання;
- д) контролю.

6. Дайте розгорнутий аналіз державної служби як соціального інституту.
7. Яку роль відіграє державна служба як соціальний інститут у Російській Федерації?
8. Проаналізуйте роль державної служби як соціального інституту в європейських країнах.

Теми рефератів

1. Державна служба як соціальний інститут в Україні.
2. Державна служба як соціальний інститут за кордоном.
3. Державна служба як соціальний інститут в Україні та країнах ЄС: порівняльна характеристика.
4. Державна служба як соціальний інститут в Україні та Російський Федерації: порівняльна характеристика.
5. Шляхи реформування державної служби як соціального інституту.

Тестові завдання

I. Знайдіть неправильну відповідь. До основних рис громадянського суспільства належать:

- а) визнання людини, її інтересів, прав і свобод головною соціальною цінністю суспільства;
- б) рівноправність і захищеність усіх форм власності; економічна свобода громадян та їх об'єднань у виборі форм і здійсненні підприємницької діяльності; свобода і добровільність праці на основі вільного вибору форм і видів трудової діяльності;
- в) система державного контролю;
- г) надійна й ефективна система соціального захисту людини; політична та ідеологічна свобода, наявність демократичних інститутів, які забезпечують кожній людині можливість впливати на формування та здійснення державної політики тощо.

II. Соціальні інститути класифікують на:

- а) основі суспільно-політичної діяльності;
- б) основі змісту їхньої діяльності;
- в) основі функцій, які вони виконують;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

VIII. До загальнонаукових методів соціології державної служби належать:

- а) метафізико-ідеалістичні методи;
- б) діалектико-матеріалістичні методи;
- в) системний підхід;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

Література: основна [1; 3–4; 6; 7; 13];
додаткова [17; 29; 31]

Тема 2. Предмет, основні завдання, цілі та функції соціології державної служби

1. Об'єкт дисципліни “Соціологія державної служби”.
2. Предмет дисципліни “Соціологія державної служби”.
3. Мета та завдання соціології державної служби.
4. Цілі та функції державної служби.
5. Види та моделі державної служби.

Питання для самоконтролю

1. Що є предметом дисципліни “Соціологія державної служби”?
2. Назвіть мету та основні завдання дисципліни “Соціологія державної служби”.
3. Виділіть головні функції державної служби.
4. Які ви знаєте цілі державної служби?
5. Проаналізуйте сучасні моделі державної служби.
6. Назвіть основні концепції державної служби.
7. Які ви знаєте основні види державної служби?

Теми рефератів

1. Соціологія державної служби як навчальна дисципліна.
2. Теорія державної служби та її складові.
3. Об'єкт та предмет соціології державної служби.
4. Мета та завдання дисципліни “Соціологія державної служби”.
5. Вітчизняний досвід теоретичних засад соціології державної служби.
6. Вітчизняний та зарубіжний досвід теоретичних засад соціології державної служби: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Об'єктом соціології державної служби є:

- а) система органів державного управління з державними службовцями, що працюють у них, як суспільне явище;
- б) правовідносини між державними органами та приватними особами, між державними органами та державними службовцями;
- в) система державної служби як суспільне явище, її організаційно-управлінська структура, принципи функціонування державної служби та управління нею;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

II. Предметом соціології державної служби є:

- а) система органів державного управління з державними службовцями, що працюють у них, як суспільне явище;
- б) правовідносини між державними органами та приватними особами, між державними органами та державними службовцями;
- в) система державної служби як суспільне явище, її організаційно-управлінська структура, принципи функціонування державної служби та управління нею;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

III. Метою навчальної дисципліни "Соціологія державної служби" є:

- а) індивідуальне пізнання студентами вже відомих суспільству знань про державне управління та державну службу;
- б) суспільне пізнання державно-правових явищ шляхом здобування нових знань про державну службу, їх систематизація та узагальнення для підвищення ефективності державного управління, професіоналізму, стабільності, авторитету інституту державної служби і державних службовців;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. До основних завдань навчальної дисципліни "Соціологія державної служби" належать:

- а) оволодіння студентами знаннями курсу;

V. У реалізації економічних програм держави місцеві державні адміністрації:

- а) забезпечують проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики;
- б) виконують державні та регіональні програми економічного та соціального розвитку;
- в) готують та виконують відповідні обласні і районні бюджети;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

VI. На сьогоднішній день витрати на утримання державного апарату в Україні становлять:

- а) 10 % державних коштів;
- б) 15–20 % державних коштів;
- в) 20–25 % державних коштів;
- г) 25–30 % державних коштів;
- д) понад 30 % державних коштів.

Література: основна [2; 3; 5; 8; 9; 11–13];
додаткова [16; 18; 19]

Тема 12. Державна служба як соціальний інститут

1. Особливості державної служби як соціального інституту.
2. Еволюція державної служби як соціального інституту.
3. Специфіка державної служби як елемента суспільної структури.
4. Соціальна сутність функціонування державної служби.
5. Основні напрями реформування державної служби як соціального інституту.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність державної служби як соціального інституту.
2. У чому полягають основні ознаки державної служби як соціального інституту?
3. Чи є інститути громадянського суспільства елементами соціальної структури?
4. У яких функціях виявляється соціальний характер державної служби?
5. Що таке функція соціальної організації?

є) усі відповіді правильні.

II. Комерціалізація державного апарату в суспільстві полягає в:

- а) отриманні державою прибутку зі своїх прав на реалізацію певних економічних функцій, і насамперед, з прав на володіння власністю;
- б) делегуванні своїх прав власника за платню;
- в) прийнятті державного та місцевого бюджетів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Щодо управління економікою з боку державної служби запроваджуються такі механізми:

- а) підтримки та розпорядження (майном, цінами, податковими та обліковими ставками, тарифами, замовленнями тощо);
- б) державного фінансового контролю;
- в) контролю та обмеження — від обмеження до заборони свободи дій самостійно господарюючого суб'єкта, що провадить яку-небудь економічну діяльність;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. Поняття економічної безпеки України інтегрує в собі:

- а) формування національних економічних інтересів України на базі та в контексті національних і загальноєвропейських світовою спільнотою загальних цінностей;
- б) виявлення та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз для національних економічних інтересів України;
- в) вчасне прийняття державного бюджету країни;
- г) формування національних економічних цілей з урахуванням існуючих та ймовірних загроз та реалізації заходів з протидії ним, розробки стратегії з досягнення національних економічних цілей та її реалізації в країні та на міжнародній арені.

- б) індивідуальне пізнання студентами вже відомих суспільству знань про державне управління та державну службу;
- в) засвоєння студентами вітчизняного та зарубіжного досвіду соціології державної служби;
- г) набуття і застосування практичних навичок у галузі державної служби;
- д) підвищення компетентності, порядності та професіоналізму нинішніх і майбутніх державних службовців;
- є) поліпшення управління послугами, які надаються державними службовцями виборцям — платникам податків, та поліпшення якості життя населення України.

V. Знайдіть неправильну відповідь. До основних цілей державної служби належать:

- а) охорона конституційного устрою, створення умов для розвитку громадянського суспільства, захист прав та свобод людини і громадянина;
- б) досягнення цілісності державного механізму та стійкості засад державного управління;
- в) підвищення компетентності, порядності та професіоналізму нинішніх і майбутніх державних службовців;
- г) забезпечення ефективного функціонування органів державної влади відповідно до їх повноважень та компетенції;
- д) подальша демократизація державного апарату, забезпечення прозорості в його діяльності, подолання бюрократизму, корупції та інших негативних явищ у державній службі.

VI. Функції державної служби реалізуються на рівні, коли:

- а) державна служба виступає своєрідним інститутом реалізації функцій і завдань держави, підтримки життєдіяльності суспільства;
- б) державна служба покликана створити умови для ефективної діяльності органів державної влади, управлінського апарату;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

VII. Знайдіть неправильну відповідь. До основних видів державної служби належать:

- а) загальнофункціональна (адміністративна) служба;
- б) служба в органах місцевого самоврядування;

- в) спеціалізована державна служба;
- г) цивільна служба.

VIII. Знайдіть неправильну відповідь. Цивільна державна служба охоплює:

- а) заклади освіти та науки;
- б) державні та муніципальні медичні установи;
- в) Державну податкову службу;
- г) установи соціального захисту населення;
- д) державні установи (пошта, шляхи сполучення, будівництво, телекомунікації).

Література: основна [1; 3; 4; 11–13];
додаткова [17; 26; 30; 31]

Тема 3. Державна політика як цілеформувальний чинник діяльності державного апарату та державної служби. Соціальна природа державної служби

1. Сутність державної політики та її взаємозв'язок з державною службою.
2. Механізм держави, державний апарат і державна служба в системі державного управління.
3. Державна служба як соціальне явище.
4. Соціальна природа державної служби.
5. Походження, значення і роль державної служби в умовах державотворення України.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність державної політики.
2. Назвіть головні умови та засоби державної політики.
3. Що таке державна економічна політика?
4. Проаналізуйте роль державної економічної політики у формуванні громадянського суспільства.
5. Розкрийте сутність поняття “механізм держави”.
6. Що таке державний апарат?
7. Яке місце посідає державна служба в системі державного управління?
8. Розкрийте соціальну природу державної служби.
9. Висвітліть характерні особливості походження державної служби.

3. Державна економічна політика та її вплив на формування громадянського суспільства.
4. Економічні аспекти державної служби як об'єкт управління.
5. Шляхи реформування економічних відносин у сфері державної служби.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність державної служби як економічного інституту.
2. Що є предметом економічної діяльності державного апарату?
3. Яку участь бере державна служба у формуванні та реалізації державної економічної політики?
4. Яким чином відбувається комерціалізація державного апарату?
5. Назвіть основні напрями діяльності державної служби щодо забезпечення економічної безпеки суспільства.
6. Проаналізуйте роль місцевих державних адміністрацій у виконанні економічних програм.
7. Яким чином можна зекономити витрати на утримання державного апарату?
8. У чому полягає принципова модель контрактної системи наймання державного службовця?

Теми рефератів

1. Державна служба як економічний інститут.
2. Роль державної служби в реалізації державної економічної політики.
3. Соціально-економічна діяльність державних службовців.
4. Роль державної служби в забезпеченні економічної безпеки суспільства.
5. Суспільне бачення реформування державної служби як економічного інституту.

Тестові завдання

- I. Предметом економічної діяльності державного апарату є:*
- а) унормування обігу ресурсів;
 - б) оцінка використання ресурсів;
 - в) прийняття рішень із соціально-економічного розвитку держави та суспільства;
 - г) державний фінансовий контроль;
 - д) правильні відповіді “а” і “б”;
 - е) правильні відповіді “в” і “г”;

- б) отриманням рангу;
- в) виборністю;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

V. *Знайдіть неправильну відповідь. Управління державною службою ґрунтується на принципах:*

- а) законності;
- б) прозорості;
- в) підпорядкованості вищим органам державної влади і посадовим особам нижчих за організаційно-правовим статусом органів і державних службовців;
- г) формалізму;
- д) єдності основних вимог, що висуваються до державної служби;
- е) стабільності державної служби.

VI. *Знайдіть неправильну відповідь. Згідно з Концепцією проведення адміністративної реформи в Україні основними функціями державної служби є:*

- а) забезпечення реалізації державної політики в управлінні суспільними процесами;
- б) залучення до державної служби найбільш компетентних і відданих справі кадрів;
- в) забезпечення побудови кар'єри та просування по службі на основі суспільно корисних особистих якостей, заслуг і результатів роботи державних службовців;
- г) забезпечення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу державної служби;
- д) здійснення державного контролю в галузі державної служби;
- е) здійснення ефективного управління державною службою, забезпечення зв'язків з громадськістю.

Література: основна [2; 3; 5; 8; 9; 11–13];
додаткова [18; 19]

Тема 11. Державна служба як економічний інститут

1. Державна служба як суб'єкт економічних відносин.
2. Економіко-правові функції державної служби.

10. Яка мета проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні?
11. Проаналізуйте роль державної служби в умовах державотворення України.
12. Що таке соціальне партнерство?

Теми рефератів

1. Державна політика як цілеформувальний чинник діяльності державного апарату та державної служби.
2. Соціальна природа державної служби.
3. Державна служба в системі державного управління.
4. Походження державної служби.
5. Роль державної служби в національному державотворенні.

Тестові завдання

I. Державна політика:

- а) це оптимальний синтез об'єктивних тенденцій суспільного розвитку і переважну більшість суб'єктивних тверджень людей про свої інтереси в ньому;
- б) повинна закріплюватися державно-правовими актами, бути відомою та зрозумілою суспільству;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Знайдіть неправильну відповідь. До основних умов, за яких формується державна політика, належать:

- а) державно-правові умови;
- б) соціально-психологічні умови;
- в) особистісні умови;
- г) діяльнісно-практичні умови.

III. Знайдіть неправильну відповідь. До основних напрямів державної політики належать:

- а) економічні
- б) соціальні;
- в) національні;
- г) військові;
- д) психологічні;
- е) демографічні;
- є) аграрні;
- ж) культурні;
- з) гуманітарні.

IV. Державна економічна політика повинна:

- а) мати системний характер;
- б) ґрунтуватися на власних матеріальних, фінансових, енергетичних, кадрових та інших ресурсах з урахуванням міжнародного поділу праці;
- в) створювати умови для вирішення соціальних проблем населення;
- г) залучати людей до справи і завдяки цьому нівелювати соціальні та політичні напруження;
- д) викликати у людей почуття гідності, гордості та віри у себе;
- е) правильні відповіді “а”–“в”;
- є) правильні відповіді “в”–“д”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

V. Державним апаратом є:

- а) система органів державної влади, заснована на єдності принципів його організації та діяльності, закріплених у Конституції держави;
- б) публічно-правова інституціональна система органів державної влади, їх територіальних та внутрішніх підрозділів, посад державних службовців у цих органах;
- в) складна структура, що відображає певне місце, яке посідають у ній різні органи державної влади, їх співвідношення та взаємозв'язки;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VI. Механізмом держави є:

- а) система органів державної влади, заснована на єдності принципів його організації та діяльності, закріплених у Конституції держави;
- б) публічно-правова інституціональна система органів державної влади, їх територіальних та внутрішніх підрозділів, посад державних службовців у цих органах;
- в) складна структура, що відображає певне місце, яке посідають у ній різні органи державної влади, їх співвідношення та взаємозв'язки;

- 2. Державна служба як організаційний інститут.
- 3. Модель державної служби України.
- 4. Моделі державної служби в європейських країнах.
- 5. Моделі державної служби в країнах СНД.
- 6. Перспективи розвитку державної служби в Україні.

Тестові завдання

I. Публічна служба включає такі служби:

- а) державну;
- б) муніципальну;
- в) цивільну;
- г) мілітаризовану;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Знайдіть неправильні відповіді. За формою діяльності державних органів державна служба буває:

- а) цивільною;
- б) в органах законодавчої влади;
- в) в органах виконавчої влади;
- г) мілітаризованою;
- д) в органах судової влади.

III. Посади в органах місцевого самоврядування поділяються на:

- а) виборні посади, на які провадиться обрання відповідною радою за пропозицією сільського, селищного, міського голови;
- б) посади, призначення на які та звільнення з яких здійснюється сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради одноособово або за погодженням з відповідними органами виконавчої влади;
- в) інші посади, які заміщуються шляхом укладання трудового договору на конкурсній основі або за іншою процедурою, передбаченою законодавством України;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні.

IV. Статус державного службовця визначається:

- а) заміщенням посади державного службовця, запровадженої державою чи органом державної влади;

- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

Література: основна [2; 11–13];
додаткова [22; 24; 25; 33; 34]

Змістовий модуль IV. Державна служба як суспільний та соціально-економічний інститут

Тема 10. Державна служба як суспільний та організаційний інститут. Модель державної служби України та перспективи розвитку

1. Сутність та значення державної служби як суспільного інституту.
2. Державна служба як організаційний інститут. Види державної служби та критерії класифікації.
3. Служба в органах місцевого самоврядування.
4. Посади в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.
5. Управління державною службою як діяльність спеціально створених органів державної влади та їх структурних підрозділів.
6. Основні риси моделі державної служби України.
7. Основні напрями розвитку соціології державної служби в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність державної служби як суспільного інституту.
2. У чому полягає значення державної служби як суспільного інституту?
3. Назвіть основні види державної служби в Україні.
4. Які види державної служби існують у країнах Європи?
5. Які ви знаєте основні моделі державної служби?
6. Чим відрізняється служба в органах місцевого самоврядування від служби в органах державної влади?
7. Хто здійснює управління державною службою?
8. Виділіть основні напрями розвитку соціології державної служби в Україні.

Теми рефератів

1. Державна служба як суспільний інститут.

- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VII. Державна служба як соціальне явище:

- а) вбирає в себе ряд аспектів, включаючи економічний, політичний, правовий, соціальний, організаційний, кадровий;
- б) визначається соціально-класовим складом державних службовців;
- в) повністю визначається характером політичного устрою суспільства, особливостями держави, складом державних службовців як найбільш послідовних виразників і провідників державної волі;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VIII. Соціальна природа державної служби:

- а) вбирає в себе ряд аспектів, включаючи економічний, політичний, правовий, соціальний, організаційний, кадровий;
- б) визначається соціально-класовим складом державних службовців;
- в) повністю визначається характером політичного устрою суспільства, особливостями держави, складом державних службовців як найбільш послідовних виразників і провідників державної волі;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література: основна [6; 11–13];
додаткова [17; 24; 28; 32; 35]

Змістовий модуль II. Еволюція розвитку соціологічних уявлень про державну службу

Тема 4. Розвиток соціологічних уявлень про державну службу в Стародавні часи

1. Особливості розвитку уявлень про державну службу як суспільний інститут в Стародавні часи.
2. Розвиток соціологічної думки про державну службу в країнах Стародавнього Сходу.
3. Державне управління та державна служба в Стародавній Греції.
4. Соціологічні уявлення про державну службу в Стародавньому Римі.
5. Державна служба як суспільний інститут у країнах Стародавнього Сходу та античності: порівняльна характеристика.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягав внесок Стародавнього Єгипту в державне управління і державну службу?
2. У чому полягав внесок Межиріччя в уявлення про державну службу як суспільний інститут?
3. Стисло охарактеризуйте роль мислителів і державних діячів Стародавньої Індії у розвитку державної служби.
4. Проаналізуйте розвиток уявлень про державну службу як інститут суспільства в Стародавньому Китаї.
5. Розкрийте внесок Конфуція в розвиток системи державної служби.
6. Охарактеризуйте внесок мислителів Стародавньої Еллади в соціологічні уявлення про державне управління та державну службу.
7. Стисло охарактеризуйте внесок мислителів та державних діячів Стародавнього Риму в розвиток теорії державної служби як інституту громадянського суспільства.
8. Дайте порівняльну характеристику уявленням про державну службу як інституту громадянського суспільства в Стародавній Греції та Римі.
9. Порівняйте розвиток теорії державної служби в країнах Стародавнього Сходу та Античного світу.

Теми рефератів

1. Історія розвитку теорії та практики державної служби.

- г) аналітичний;
- д) правовий;
- е) організаційний;
- є) культурний;
- ж) інформаційно-комунікативний;
- з) інтелектуально-духовний.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. Основними аспектами системного підходу до соціології державної служби є:

- а) системно-цільовий;
- б) системно-функціональний;
- в) системно-інтегративний;
- г) системно-складовий;
- д) системно-структурний;
- е) системно-комунікативний;
- є) системно-управлінський;
- ж) системно-елементний;
- з) системно-історичний.

V. Системно-інтегративний аспект теорії системного підходу характеризується таким чином:

- а) система має загальну мету або сукупність цілей свого функціонування, повинна отримати корисний результат свого функціонування;
- б) система має власну внутрішню організацію, спосіб взаємодії своїх складових;
- в) для досягнення загальної мети, корисного результату або сукупності цілей система виконує певні функції;
- г) система взаємодіє з іншими системами як по горизонталі, так і по вертикалі;
- д) система складається із взаємопов'язаних елементів.

VI. Найактуальнішими соціологічними аспектами інституціонального підходу до державної служби є:

- а) характеристика державної служби як соціального інституту, її місце серед інших соціальних інститутів;
- б) процес розвитку державної служби як системи соціальних інститутів, що диференціюються і функціонально спеціалізуються з метою надання громадянам державних соціальних послуг;
- в) процес розвитку державної служби як системи державного управління;

- то аналіз реально існуючих об'єктів, явищ і процесів), нормування. Її призначення полягає в обслуговуванні всього “універсуму” людської діяльності проектами та приписами, методами діяльності, що перевіряється на спроможність реалізації та отримання практичних результатів;
- б) відрізняється від методики тим, що максимально насичена науковими та практичними знаннями, включає рафіноване дослідження як чітко обмежену складову, що підлягає унормуванню;
 - в) розширює науковий підхід, створюючи складні композиції знань з будь-яких наукових галузей та знань різного типу, підтримуючи спрямування як на розподіл наукових галузей та типів знань і відповідних до них типів мислення, так і на їх інтеграцію та консолідацію;
 - г) поєднує знання про діяльність і мислення зі знаннями про об'єкти діяльності та мислення. У способах поєднання міститься найважливіша особливість методології, що визначає логіку рефлексії, тобто логіку роздумів, аналізу та передбачення ситуації індивідом-дослідником;
 - д) враховує різноманітність і множинність позицій дослідника щодо об'єкта дослідження чи створення;
 - е) відрізняється тим, що об'єднання знань відбувається не за схемами об'єкта, а за схемами самої діяльності;
 - є) правильні відповіді “а” і “б”;
 - ж) правильні відповіді “в” і “г”;
 - з) правильні відповіді “д” і “е”;
 - и) усі відповіді правильні.

II. Методологічний арсенал досліджень у сфері державного управління та державної служби включає:

- а) 2 рівні;
- б) 3 рівні;
- в) 4 рівні;
- г) 5 рівнів.

III. Знайдіть неправильну відповідь. Державна служба як система соціальних інститутів включає такі інститути:

- а) державних соціальних послуг;
- б) соціальний;
- в) економічний;

- 2. Історія розвитку соціології державної служби.
- 3. Еволюція розвитку світової державної служби як інституту громадянського суспільства.
- 4. Розвиток суспільних уявлень про державну службу в Стародавньому Єгипті.
- 5. Соціологія державної служби в Стародавній Індії та Китаї: порівняльна характеристика.
- 6. Розвиток державної служби як інституту громадянського суспільства в Стародавній Греції та Римі: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Знайдіть неправильну відповідь. Основними здобутками стародавніх єгиптян у галузі розвитку державної служби як суспільного явища були:

- а) удосконалення ідеографічної писемності (винахід ієрогліфічного письма) та винахід нового матеріалу для письма — папірису;
- б) створення стрункої пірамідальної та одночасно, розгалуженої системи державного галузевого і територіального управління, яке здійснювалося ієрархією державних службовців (жертів, номархів і писців);
- в) створення таємної поліції;
- г) значне одержавлення господарства країни;
- д) створення потужної системи державного будівництва;
- е) запровадження регулярних переписів населення;
- є) ведення земельних кадастрів;
- ж) створення системи законодавства.

II. Кодекс законів Вавилонського царя Хаммурапі (1792–1750 рр. до н. е.) містив:

- а) 200 статей;
- б) 250 статей;
- в) 282 статті;
- г) 300 статей.

III. Важливими пам'ятками державно-правової думки та зразками нормативно-правових документів Стародавньої Індії є:

- а) трактат “Артхашастра”;
- б) “Закони Ману”;

- в) Кама сутра;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Визначити, у яких релігійно-філософських вченнях Стародавнього Китаю державна служба розглядалася як суспільне явище:

- а) конфуціанство;
- б) даосизм;
- в) легізм;
- г) моїзм;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) правильні відповіді “в” і “г”;
- ж) правильні відповіді “б” і “г”;
- з) усі відповіді правильні.

V. Автором “Афінської політїї” був давньогрецький філософ та державний діяч:

- а) Сократ;
- б) Платон;
- в) Аристотель;
- г) Лікург;
- д) Солон;
- е) Демокріт.

VI. Визначити, які з діячів античності вивчали державну службу як суспільне явище:

- а) Цицерон;
- б) Плутарх;
- в) Аристотель;
- г) Діодор Сицилійський;
- д) Діоген;
- е) правильних відповідей немає.

Література: основна [4; 7; 14; 15];
додаткова [24; 27]

- є) усі відповіді правильні.

Література: основна [6; 11–13];
додаткова [23–25; 33; 34]

Тема 9. Методологічні проблеми та підходи до соціології державної служби

1. Сутність та основні види методологічних проблем у соціології державної служби.
2. Методологія системного підходу в державному управлінні та державній службі.
3. Основні аспекти теорії системного підходу до державної служби.
4. Інституціональний підхід до соціології державної служби.
5. Вітчизняний та зарубіжний підходи до соціології державної служби: порівняльна характеристика.

Питання для самоконтролю

1. Що таке методологічні проблеми?
2. Які методологічні проблеми існують у соціології державної служби?
3. Вкажіть шляхи вирішення методологічних проблем.
4. Розкрийте сутність та зміст поняття “системний підхід”.
5. Яким чином застосовується системний підхід у державному управлінні та державній службі?
6. Що таке інституціональний підхід?
7. Яким чином можна застосувати інституціональний підхід у соціології державної служби?
8. Проаналізуйте зарубіжні підходи до соціології державної служби.

Теми рефератів

1. Методологічні проблеми державної служби.
2. Методологія системного підходу в державному управлінні.
3. Методологія системного підходу в державній службі.
4. Вітчизняні підходи до соціології державної служби.
5. Зарубіжні підходи до соціології державної служби.
6. Інституціональний підхід до державної служби.

Тестові завдання

I. Методологічна робота в системі державної служби:

- а) включає критику, проблематизацію, схематизацію, програмування, конструювання, проектування, онтологічний аналіз (тоб-

- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Основними елементами теорії бюрократії В. Вільсона є:

- а) наявність єдиного керуючого центру в будь-якій системі управління як необхідна передумова її ефективності і відповідальності;
- б) структурна подібність усіх сучасних урядів;
- в) відокремлення управління від політики;
- г) професіоналізм службовців;
- д) організаційна ієрархія як умова фінансової та адміністративної ефективності;
- е) наявність хорошої адміністрації як необхідна умова модернізації людської цивілізації і досягнення благополуччя;
- є) правильні відповіді “а” – “в”;
- ж) правильні відповіді “г” – “е”;
- з) усі відповіді правильні;
- и) правильних відповідей немає.

V. Основними “ідеологічними” постулатами раціональних концепцій бюрократії є:

- а) бюрократія однаково ефективно служить будь-якому політичному “хазяїну”, але не втручається при цьому в політику;
- б) бюрократія — найкраща з усіх можливих форм організації;
- в) найважливіше достоїнство бюрократії — незалежність від суб’єктивного впливу на прийняття рішень;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

VI. Останнім часом у США особлива увага в організації державної служби приділяється впровадженню системи вимірювання ефективності її функціонування на основі:

- а) особистих якостей державних службовців;
- б) результатів;
- в) впровадження інформаційних технологій;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;

Тема 5. Теорія та практика державної служби Середньовіччя і Нового часу

1. Теорія і практика державної служби в добу Середньовіччя.
2. Розвиток теорії та практики державного управління і державної служби як суспільного інституту в період Нового часу.
3. Теорія державного управління та державної служби в працях філософів французького просвітництва XVIII ст.
4. Основні здобутки Нового часу в галузі соціології державної служби.
5. Соціологічні концепції державного управління та державної служби в країнах Європи та Америки в XX — на початку XXI ст.
6. Соціологічні теорії державного управління в країнах Сходу в XX — на початку XXI ст.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте внесок працівників та державних діячів Середньовіччя в теорію та практику державного управління і державної служби як інститутів громадянського суспільства.
2. Проаналізуйте погляд церкви на державну службу як суспільне явище.
3. Висвітліть характерні особливості розвитку соціологічної думки про державну службу в Новий час.
4. У чому полягав внесок працівників та державних діячів Нового часу в розвиток державної служби як інституту громадянського суспільства?
5. Яким чином відображається державна служба як інститут громадянського суспільства в працях філософів доби французького просвітництва?
6. Назвіть основні зарубіжні соціологічні теорії державної служби в Новітню добу.
7. Висвітліть розвиток соціології державної служби в країнах Сходу в добу Середньовіччя та Нового часу.
8. Розкрийте характерні риси розвитку соціологічних теорій про державну службу в країнах Сходу в Новітню добу.
9. Дайте порівняльну характеристику соціологічним теоріям державної служби країн Західної Європи та Сходу в Новітню добу.
10. Назвіть основних соціологів, які розглядали проблеми державної служби в другій половині XX — на початку XXI ст.

Теми рефератів

1. Теорія і практика державної служби в Західній Європі в добу Середньовіччя.
2. Державне управління та державна служба як суспільний інститут у працях візантійських мислителів.
3. Соціологія державної служби в Новий час.
4. Соціологія державної служби в країнах Сходу.
5. Соціологічні концепції державної служби на рубежі XIX–XX ст.
6. Новітні соціологічні концепції державної служби.

Тестові завдання

I. У добу раннього Середньовіччя головним центром розвитку досліджень державної служби як суспільного інституту була:

- а) Держава франків;
- б) Папська область;
- в) Візантійська імперія;
- г) Кордовський емірат;
- д) правильних відповідей немає.

II. Укладачем правового джерела франків “Салічної правди” був король:

- а) Хлодвіг;
- б) Карл Мартелл;
- в) Піпін Короткий;
- г) Карл Великий;
- д) Карл II Лисий.

III. Представниками епохи французького просвітництва були:

- а) Д. Локк;
- б) Ш. Л. Монтеск'є;
- в) Б. Спіноза;
- г) Ж. Ж. Руссо;
- д) Р. Оуен.

IV. Визначити, у працях яких німецьких вчених XIX ст. розглядалася державна служба як суспільне явище:

- а) К. Маркса;
- б) Ф. Енгельса;
- в) Ф. Гегеля;
- г) І. Канта;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;

Тестові завдання

I. Знайдіть неправильну відповідь. Поняття “бюрократія” вживається в таких значеннях:

- а) соціальний організм, результат соціальних антагонізмів, протиріч, конфліктів і матеріалізація як організаційно-управлінського, так і політичного відчуження;
- б) державна служба;
- в) система управління, що здійснюється за допомогою відокремленого від суспільства апарату влади, який стоїть над суспільством, має специфічні функції і привілеї, прошарок людей, пов'язаних із цією системою.

II. Державна служба органічно пов'язана з:

- а) економічними відносинами;
- б) політичними структурами;
- в) ідеологічними формами;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Основні характеристики бюрократії, сформульовані М. Вебером, такі:

- а) компетентність кожного бюрократичного рівня чітко регламентована, тобто зафіксована нормативно;
- б) ієрархія організації бюрократичної структури засновується на міцно встановлених принципах посадової субординації;
- в) уся формальна внутрішня організаційна діяльність (поширення інформації, прийняття рішень, підготовка наказів і директив тощо) здійснюється у формі письмових документів, що підлягають подальшому збереженню;
- г) усі посадові особи повинні бути гарними фахівцями у сфері адміністрування, тобто бути компетентними не тільки у сфері своїх професійних посадових обов'язків (наприклад, обов'язків юриста, економіста, інженера, військового), але також і у галузі норм, правил і процедур діяльності бюрократичної організації в цілому (бюрократичній діяльності);
- д) правильні відповіді “а” і “б”;

- б) адміністративно-правової;
- в) кримінально-правової;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література: основна [6; 11–13];
додаткова [23–25; 33; 34]

Тема 8. Основні концепції соціології державної служби

1. Сутність концепції соціології державної служби.
2. Вітчизняні концепції соціології державної служби.
3. Зарубіжні концепції соціології державної служби.
4. Концепції бюрократії в західній соціології.
5. Сучасні тенденції розвитку соціології державної служби.

Питання для самоконтролю

1. Що таке концепція?
2. Розкрийте сутність та головні ознаки концепції соціології державної служби.
3. Проаналізуйте західноєвропейські концепції бюрократії та соціології державної служби.
4. Дайте порівняльну характеристику європейським та пострадянським концепціям соціології державної служби.
5. Що таке бюрократія?
6. Які основні ознаки бюрократії ви знаєте?
7. На яких бюрократичних принципах побудований апарат державного управління?
8. Якими критеріями вимірюється ефективність державної служби в США?

Теми рефератів

1. Основні концепції соціології державної служби.
2. Західноєвропейські концепції соціології державної служби.
3. Концепції державної служби на пострадянському просторі.
4. Вітчизняні концепції соціології державної служби.
5. Основні концепції бюрократії.
6. Сучасні тенденції розвитку соціології державної служби в Україні.

- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Вивчення державної служби як галузі соціологічного знання на науковому рівні відбулося:

- а) у першій половині XIX ст.;
- б) у другій половині XIX ст.;
- в) на рубежі XIX–XX ст.;
- г) у першій половині XX ст.;
- д) правильних відповідей немає.

VI. Державна служба як інститут громадянського суспільства була предметом дослідження в працях:

- а) Г. Моргентау;
- б) Р. Арона;
- в) Г. Кісінджера;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література: основна [4; 7; 14; 15];
додаткова [24; 27]

Тема 6. Державне управління та державна служба в працях вітчизняних суспільствознавців

1. Поява і розвиток системи державного управління та державної служби в Україні в добу Київської Русі (IX – середина XIII ст.).
2. Державна служба як суспільний інститут у Галицько-Волинському князівстві.
3. Система державного управління та державної служби в Україні в працях вітчизняних суспільствознавців Литовсько-Польської доби.
4. Державне управління та державна служба як інститут громадянського суспільства в працях козацької старшини (друга половина XVII – початок XVIII ст.).
5. Соціологія державної служби в Наддніпрянській Україні в XIX – на початку XX ст.
6. Вивчення державного управління та державної служби як суспільного інституту в Західній Україні в XIX – на початку XX ст.

7. Відродження та розвиток національної системи державної служби під час Української революції 1917–1920 рр. Державна служба в працях тогочасних суспільствознавців.
8. Дослідження державного управління та державної служби в контексті суспільного розвитку в Українській РСР.

Питання для самоконтролю

1. Стисло розкрийте внесок Русі княжої доби у розвиток системи державної служби.
2. Назвіть основні етапи розвитку соціології державної служби в Україні-Русі та Україні в складі Російської імперії.
3. Якими були основні досягнення вивчення державної служби як суспільного явища періоду Великого князівства Литовсько-Гетьманській Україні?
4. Охарактеризуйте розвиток державного управління і державної служби як інституту громадянського суспільства в козацько-гетьманській Україні.
5. Якими були основні досягнення вивчення державної служби як суспільного інституту у Російській імперії?
6. Назвіть дореволюційних вітчизняних суспільствознавців, які вивчали державну службу.
7. Охарактеризуйте розвиток соціології державної служби в Україні 1917–1920 рр.
8. Що було найбільш характерним для вивчення державної служби УРСР у складі СРСР?
9. Які приклади державної служби та звань (рангів) часів УРСР ви можете назвати?
10. Назвіть сучасних вітчизняних соціологів, які вивчають проблеми розвитку державного управління та державної служби.

Теми рефератів

1. Соціологічні уявлення про державне управління в працях вітчизняних суспільствознавців.
2. Соціологічні уявлення про державну службу в працях вітчизняних суспільствознавців.
3. Державна служба в Україні як суспільне явище за Речі Посполитої (1569–1648 рр.).
4. Становлення національної системи державної служби в Україні як інституту громадянського суспільства в добу Гетьманщини.
5. Соціологія державної служби в Україні на рубежі XIX–XX ст.

- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Змістом спеціальності “Місцеве самоврядування” є:

- а) дослідження теоретико-методологічних засад державного управління як цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних процесів та відносин з метою досягнення цілей та реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування;
- б) дослідження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як інститутів держави, покликаних забезпечити реалізацію положень Конституції, законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо запровадження цілей, завдань і функцій держави, громадянського суспільства, надання послуг юридичним і фізичним особам;
- в) дослідження теоретико-методологічних і науково-практичних проблем та закономірностей державного управління, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури, повноважень і особливостей організації державної влади усіх рівнів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VI. Знайдіть неправильну відповідь. Державна служба розглядається в таких аспектах:

- а) політичному;
- б) аналітичному;
- в) соціальному;
- г) правовому;
- д) соціологічному;
- е) організаційному;
- є) функціональному;
- ж) процесуальному;
- з) моральному.

VII. Поняття “державний службовець” можна розглядати з позиції:

- а) державно-правової;

- суспільних процесів та відносин з метою досягнення цілей та реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування;
- б) дослідження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як інститутів держави, покликаних забезпечити реалізацію положень Конституції, законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо запровадження цілей, завдань і функцій держави, громадянського суспільства, надання послуг юридичним і фізичним особам;
- в) дослідження теоретико-методологічних і науково-практичних проблем та закономірностей державного управління, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури, повноважень і особливостей організації державної влади усіх рівнів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Змістом спеціальності “Механізми державного управління” є:

- а) дослідження теоретико-методологічних засад державного управління як цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних процесів та відносин з метою досягнення цілей та реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування;
- б) дослідження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як інститутів держави, покликаних забезпечити реалізацію положень Конституції, законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо запровадження цілей, завдань і функцій держави, громадянського суспільства, надання послуг юридичним і фізичним особам;
- в) дослідження теоретико-методологічних і науково-практичних проблем та закономірностей державного управління, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури, повноважень і особливостей організації державної влади усіх рівнів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;

6. Розвиток державної служби в Українській державі Павла Скоропадського.
7. Державна служба як суспільний інститут у працях українських радянських вчених.

Тестові завдання

I. Знайдіть неправильну відповідь. До центральних органів влади в добу Київської Русі належали:

- а) віче;
- б) боярська рада;
- в) соцькі;
- г) печатник.

II. Знайдіть неправильну відповідь. До територіальних органів влади в добу Київської Русі належали:

- а) тисяцькі;
- б) боярська рада;
- в) соцькі;
- г) десяцькі;
- д) тіуни (судді);
- е) вирники.

III. Знайдіть неправильну відповідь. Основними політико-правовими джерелами державного управління та державної служби в Литовсько-Польську добу були:

- а) успадковані від Русі княжої доби “Руська правда” та князівські статuti XI – XII ст.;
- б) українські законодавчі акти Литовсько-Польської доби;
- в) судебник великого князя Казимира 1468 р.;
- г) литовські статuti (1529, 1566, 1588 рр.).

IV. Державне управління та державна служба як суспільні явища розглядалися в добу Гетьманщини в:

- а) Літописі Самовидця;
- б) Літописі Г. Грабянки;
- в) Літописі С. Величка;
- г) Конституції П. Орлика;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “в” і “г”;
- е) усі відповіді правильні;
- є) правильних відповідей немає.

V. Проблеми державного управління та державної служби в контексті становлення громадянського суспільства в дореволюційні часи вивчали:

- а) М. Міхновський;
- б) І. Нечуй-Левицький;
- в) М. Драгоманов;
- г) В. Липинський;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VI. В Українській РСР соціологію державної служби вивчали:

- а) М. Мороз;
- б) М. Хвильовий;
- в) І. Дзюба;
- г) М. Горинь;
- д) У Радянському Союзі соціологія не набула значного розвитку, бо вважалася буржуазною наукою.

Література: основна [10–12];
додаткова [17; 24; 26; 28]

Змістовий модуль III. Загальнонаукові засади соціології державної служби

Тема 7. Наукові передумови виникнення теорії державної служби

1. Міждисциплінарний характер соціології державної служби.
2. Соціологія державної служби як об'єкт теорії та історії державного управління.
3. Соціологія державної служби в механізмах державного управління.
4. Державна служба як елемент місцевого самоврядування.
5. Основні поняття та категорії соціології державної служби. Статус державного службовця.

Питання для самоконтролю

1. Визначте основні наукові передумови виникнення соціології державної служби.
2. У чому полягає міждисциплінарний характер соціології державної служби?

3. У чому полягає комплексний та багатогранний характер соціології державної служби?
4. Що є об'єктом дослідження соціології державної служби?
5. З яких позицій можна розглядати державну службу?
6. Який правовий статус має державний службовець?
7. Який соціальний статус має державний службовець?
8. Що таке державна посада?
9. У чому полягає значення державного службовця як посадової особи?
10. Коли був прийнятий Закон України “Про державну службу”?

Теми рефератів

1. Загальнонаукові засади соціології державної служби.
2. Наукові передумови виникнення теорії державної служби.
3. Основні поняття теорії державної служби.
4. Основні поняття соціології державної служби.
5. Основні категорії соціології державної служби.
6. Статус державного службовця.

Тестові завдання

I. На початковому етапі свого розвитку державна служба розглядалася як:

- а) один із досліджуваних елементів адміністративного права;
- б) невіддільний елемент історії розвитку державності України;
- в) галузь юридичної науки;
- г) комплексна дисципліна, що містить у собі елементи правових і суспільних дисциплін;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

II. Об'єктом дослідження соціології державної служби є:

- а) державна служба як елемент громадянського суспільства;
- б) система державного управління;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

III. Змістом спеціальності “теорія та історія державного управління” є:

- а) дослідження теоретико-методологічних засад державного управління як цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток